📋 צריך או רוצה? ממיינים מוצרים ומחליטים מה קונים קודם

כיתה ב' · 💰 חינוך פיננסי · 45 דק' · מערך שיעור למורה · לפי מעגל הלמידה

מטרה מרכזית: התלמידים/ות ימיינו 6 מוצרים מחיי היום־יום לשתי קבוצות, "צורך" ו"רצון", וינמקו בעל פה או בכתב את המיון של 2 מהם. אחר כך יבחרו מה לקנות קודם כשיש להם 20 ₪.

מטרות אופרטיביות:

- התלמידים/ות ימיינו כרטיסי מוצרים לסל "צריך" ולסל "רוצה" בעבודה בקבוצה.
- התלמידים/ות יסבירו במשפט אחד מה ההבדל בין צורך לרצון. יעזרו להם המשפטים "בלי זה קשה לחיות טוב" ו"נעים שיהיה, אבל אפשר בלי".
- התלמידים/ות ינמקו את המיון של מוצר שקשה למיין, למשל מעיל חם לעומת מעיל שלישי.
- התלמידים/ות יבחרו מה לקנות קודם בתקציב של 20 ₪, יחברו מחירים עד 20 ויסבירו את הבחירה.

עיגון בתוכנית הלימודים: מולדת, חברה ואזרחות לכיתה ב', נושא "השינויים בבית ובסביבתו", יחידת המשנה "רוצה או צריך? (צרכנות נבונה)". הנושא משולב בתוכנית החינוך הפיננסי ליסודי. במתמטיקה השיעור נשען על חיבור מחירים בתחום ה־20. לא נמסר לנו קטע מילולי מתוך מסמך התוכנית, ולכן שדה הציטוט נשאר ריק. יש לעגן בציטוט מילולי מתוך מסמך התוכנית שבקישור.

מקור: מרחב פדגוגי – חינוך פיננסי ומולדת, חברה ואזרחות, יסודי, משרד החינוך – https://pop.education.gov.il/

ידע קודם: היכרות עם מוצרים מחיי היום־יום בבית ובכיתה. · חיבור מספרים בתחום ה־20. · היכרות עם המטבעות והשטרות ומהו מחיר.

מושגים: צורך · רצון · סדר עדיפויות · תקציב · מחיר

חומרים: כרטיסי תמונות מוצרים: לחם, נעליים, משחק מחשב, מברשת שיניים, ממתק, מעיל. לכל כרטיס תווית מחיר: לחם 8 ₪, מברשת שיניים 9 ₪, ממתק 6 ₪. · שני סלים מקרטון עם הכיתוב "צריך" ו"רוצה". לכל קבוצה זוג סלים או שני משטחים מסומנים. · הסרטון "קנייה חכמה: צריך או רוצה?" (פעמונים). המורה צופה בו מראש ובוחר/ת קטע של 2–3 דקות. · המשחק "צריך או רוצה?" שבעמוד (מסך כיתתי). · דף העבודה לתלמיד – כיתה ב', משימה 1 ("יש לי 20 ₪ – מה אקנה קודם?"). · כרטיסי יציאה מודפסים.

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

מטרה	פעילות	עדות להשגה
מיון מוצרים לצורך ולרצון	התנסות: מיון בקבוצות לשני הסלים, ובשלב היישום משחק המיון במסך	תוצאות המיון בסלים של כל קבוצה ותוצאות משחק המיון
הסבר ההבדל בין צורך לרצון	המשגה: בניית ההגדרות בעקבות המיון, לפי המודל אני מדגים/ה – נעשה יחד – עכשיו לבד	משפט ההגדרה שכל תלמיד/ה אומר/ת לבן/בת הזוג. סעיף ב' בכרטיס היציאה
נימוק מיון של מוצר שקשה למיין	התנסות: סימון "כרטיס קשה". המשגה: דיון במעיל חם לעומת מעיל שלישי	נימוק בעל פה בדיון. הנימוק בכרטיס היציאה
בחירה מה לקנות קודם בתקציב של 20 ₪	יישום: משימה 1 בדף העבודה	משימה 1 בדף העבודה וסעיף א' בכרטיס היציאה (בחירה + חיבור מחירים)

מהלך השיעור

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **5 דק'**	*להעלות ידע קודם ולעורר שאלה* 1. מקריין/ה קטע של 2–3 דקות מהסרטון "קנייה חכמה: צריך או רוצה?" (פעמונים). הקטע נבחר מראש. 2. שואל/ת: "מה קנו היום אצלכם בבית?" 3. שואל/ת: "מה בלי זה קשה? מה סתם כיף?" 4. כותב/ת את התשובות על הלוח בשני טורים, עדיין בלי כותרות. **התלמידים:** צופים/ות בקטע. · מספרים/ות על קנייה מהבית ומציעים/ות לאיזה טור לכתוב אותה. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "אוכל, גלידה, צעצוע". • תפיסה שגויה: "מה שיקר זה מה שצריך" ← תגובת המורה: "נבדוק את זה היום. משחק מחשב יקר – האם בלעדיו קשה לחיות?"

2. התנסות **12 דק׳**	*להתנסות במיון לפני שמגדירים את המושגים* 1. מחלק/ת לקבוצות של 4. כל קבוצה מקבלת 6 כרטיסי מוצרים ושני סלים. 2. אומר/ת: ״שימו כל כרטיס בסל. לפני ששמים, אומרים למה.״ 3. מוסיף/ה: ״כרטיס שהיה קשה – שימו עליו מדבקה.״ 4. עובר/ת בין הקבוצות ושואל/ת: ״למה שמת את זה כאן?״ **התלמידים:** ממיינים/ות את הכרטיסים לשני הסלים ומנמקים/ות בקול. · מסמנים/ות כרטיס אחד שהיה קשה למיין. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: לחם, מברשת שיניים ונעליים בסל ״צריך״. ממתק ומשחק מחשב בסל ״רוצה״. • תפיסה שגויה: ״ממתק זה צריך, כי אני רעב/ה״ ← תגובת המורה: ״כשרעבים צריך אוכל. האם ממתק הוא האוכל שהגוף צריך?״ • הכרטיס הקשה הצפוי: המעיל. **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • ״למה היה קשה למיין את הכרטיס הזה?״
3. המשגה **10 דק׳**	*להגדיר צורך ורצון מתוך המיון שהתלמידים/ות עשו* 1. אני מדגים/ה: מרים/ה את כרטיס הלחם ואומר/ת: ״בלי לחם, בלי אוכל, קשה לחיות טוב. לכן זה צורך.״ מרים/ה את הממתק: ״נעים שיהיה, אבל אפשר בלי. לכן זה רצון.״ 2. כותב/ת על הלוח: צורך = בלעדיו קשה לחיות טוב (אוכל, בגדים, בריאות). רצון = נעים שיהיה, אבל אפשר בלי. 3. נעשה יחד: ״מעיל חם בחורף – צורך או רצון?״ (צורך). ״ומעיל שלישי, כשיש לי כבר שניים?״ (רצון). 4. עכשיו לבד: ״אמרו לחבר/ה: מברשת שיניים היא ___, כי ___.״ **התלמידים:** משווים/ות את ההגדרות למיון של הקבוצה ומתקנים/ות אם צריך. · אומרים/ות לבן/בת הזוג משפט הגדרה עם נימוק. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: ״מעיל אחד צריך, מעיל שלישי כבר רוצים״. • תפיסה שגויה: ״כל בגד הוא צורך״ ← תגובת המורה: ״בגדים הם צורך. אבל כמה? האם כל בגד נוסף הוא צורך?״ **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • השוואה: ״מה דומה ומה שונה בין מעיל ראשון למעיל שלישי?״ • הכללה: ״איזו שאלה תעזור לנו לדעת אם משהו צורך?״ 🎬 **סרטון:** קניה חכמה: צריך או רוצה? (Paamonim - פעמונים מובילים לצמיחה) youtube.com/watch?v=pufkiEAx3zk
4. יישום – ביצועי הבנה **12 דק׳**	*ליישם את המיון ואת סדר העדיפויות בהקשר חדש: תקציב* 1. מפעיל/ה את משחק המיון במסך במשך כ־4 דקות. תלמידים/ות שונים/ות ממיינים/ות, והכיתה מאשרת או מתקנת בתנועת יד. 2. מציג/ה את משימה 1 בדף העבודה ואומר/ת: ״יש לכם 20 ₪. מה תקנו קודם? חברו את המחירים.״ 3. עובר/ת בין התלמידים/ות ושואל/ת: ״כמה נשאר לך?״ **התלמידים:** ממיינים/ות במשחק. · פותרים/ות את משימה 1: בוחרים/ות מוצרים, מחברים/ות מחירים ומנמקים/ות. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: לחם ומברשת שיניים, 8 + 9 = 17 ₪. נשארים 3 ₪, ולכן הממתק (6 ₪) לא נכנס. • תפיסה שגויה: בחירה לפי מה שאוהבים בלי לבדוק את הסכום ← תגובת המורה: ״נחבר יחד. האם יש מספיק כסף? מה קודם?״ **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • הסקה: ״אם נשאר כסף אחרי הצרכים, מה אפשר לעשות בו?״ (לקנות רצון או לחסוך)

5. סגירת המעגל – הערכה וסיכום **6 דק׳**	*סיכום ובדיקת המטרה המרכזית* 1. שואל/ת: ״לפני שאני קונה, אני שואל/ת את עצמי ___.״ 2. מחלק/ת כרטיס יציאה וקורא/ת אותו בקול. **התלמידים:** משלימים/ות את המשפט בעל פה. · ממלאים/ות כרטיס יציאה. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: ״האם אני צריך/ה את זה או רק רוצה?״ **כרטיס יציאה:** יש לי 20 ₪. לחם 8 ₪, ממתק 6 ₪, מברשת שיניים 9 ₪. א. מה תקנו קודם? ב. למה? • בוחר/ת קודם את מה שהוא צורך (לחם, מברשת שיניים). • מנמק/ת במילים ״צריך/צורך״ או ״אפשר בלי״. • מחבר/ת נכון את המחירים ולא עובר/ת את 20 ₪. תלמידים/ות שבחרו לפי ״מה שאוהבים״: מיון חוזר בקבוצה קטנה עם 6 כרטיסים בתחילת השיעור הבא. תלמידים/ות שעמדו בכל הקריטריונים: שאלת ההעשרה כפתיחה לשיעור 2.

התאמה לשונות

תמיכה	• 6 כרטיסים ברורים בלבד, בלי מקרים גבוליים. • בנק מילים מנוקד על השולחן: צריך, רוצה, אפשר בלי, קשה בלי. • פתיחת משפט: ״___ הוא צורך, כי ___.״ • מטבעות מצוירים לחיבור המחירים.
ליבה	• מיון 6 כרטיסים, נימוק של 2 מהם ומשימה 1 בדף העבודה.
העשרה	• למצוא מוצר שהוא צורך לאדם אחד ורצון לאדם אחר, ולנמק (למשל משקפיים). • לבנות סדר עדיפויות של 3 מוצרים ב־20 ₪ ולהסביר מה מוותרים עליו ולמה.

מחוון

- ממיין/ת נכון לפחות 5 מתוך 6 מוצרים.
- מסביר/ה את ההבדל בין צורך לרצון במשפט אחד.
- מנמק/ת מיון של מוצר גבולי.
- בוחר/ת ומחבר/ת מחירים בתקציב של 20 ₪ לפי סדר עדיפויות.

רב-תחומיות

- מולדת, חברה ואזרחות: צרכנות נבונה בבית ובסביבה: התלמידים/ות מפעילים/ות את ההבחנה בין צורך לרצון בקנייה משפחתית.
- מתמטיקה: חיבור מחירים בתחום ה־20 והשוואה לתקציב במשימה 1.

📋 הקופה של הכיתה: מחשבים עודף בדרך ההשלמה

כיתה ב' | 💰 חינוך פיננסי | 45 דק' | מערך שיעור למורה · לפי מעגל הלמידה

מטרה מרכזית: התלמידים/ות יחשבו עודף בקנייה ששולמה בשטר של 20 ₪ או של 50 ₪. הם יחשבו בדרך ההשלמה, יציגו את הקפיצות על קו מספרים ויבדקו את התוצאה בחיסור.

מטרות אופרטיביות:

- התלמידים/ות יחשבו עודף מ־20 ₪ בהשלמה בקפיצות, למשל מ־13 ל־15 ומ־15 ל־20.
- התלמידים/ות יחשבו עודף מ־50 ₪ בהשלמה לעשרת השלמה ולאחר מכן ל־50.
- התלמידים/ות יסבירו מה זה עודף וישוו בין דרך החיסור לדרך ההשלמה.
- התלמידים/ות ינמקו מדוע חשוב לבדוק את העודף ומה עושים כשמקבלים יותר מדי.

עיגון בתוכנית הלימודים: מתמטיקה לכיתה ב': חיבור וחיסור בתחום ה־100, חיסור כהשלמה והשלמה לעשרת. השיעור משולב בתוכנית החינוך הפיננסי ליסודי ובנושא "צרכנות נבונה" במולדת, חברה ואזרחות. לא נמסר לנו קטע מילולי מתוך מסמך התוכנית, ולכן שדה הציטוט נשאר ריק. יש לעגן בציטוט מילולי מתוך מסמך התוכנית שבקישור.

מקור: מרחב פדגוגי – מתמטיקה וחינוך פיננסי, יסודי, משרד החינוך – https://pop.education.gov.il/

ידע קודם: חיבור וחיסור בתחום ה־100. · השלמה לעשרת (למשל 13 + 7 = 20). · היכרות עם המטבעות 1, 2, 5 ו־10 ₪ ועם השטרות של 20 ו־50 ₪. · ההבחנה בין צורך לרצון (שיעור 1).

מושגים: מחיר · תשלום · עודף · השלמה · קו מספרים

חומרים: תוויות מחיר. · שטרות ומטבעות מצוירים (ציורים להמחשה בלבד, לא העתקים). · קו מספרים 0–50 על הרצפה. · קופה כיתתית. · המשחק "קופה ועודף" שבעמוד (מסך כיתתי). · דף העבודה לתלמיד – כיתה ב', משימה 2. · כרטיסי יציאה.

בטיחות: קו המספרים על הרצפה: קופצים/ות אחד/ת בכל פעם, במרחב פנוי ובלי נעליים חלקות.

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

מטרה	פעילות	עדות להשגה
חישוב עודף מ־20 ₪ בהשלמה	התנסות: הקופה בכיתה וקפיצות על קו המספרים	פעולות הקופאי/ת ותיעוד הקפיצות על הלוח הקטן
חישוב עודף מ־50 ₪	המשגה: שלב נעשה יחד. יישום: משחק "קופה ועודף" ומשימה 2	משימה 2 בדף העבודה וסעיף ב' בכרטיס היציאה
הסבר מושג העודף והשוואת דרכי החישוב	המשגה: הדגמה מפורשת והשוואה בין 20 − 13 לבין קפיצות מ־13 ל־20	תשובה לשאלת ההשוואה בדיון
נימוק ערך היושר בבדיקת עודף	סגירה: דיון במקרה של עודף גדול מדי	תשובה בעל פה בסבב הסיכום

מהלך השיעור

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **5 דק'**	*להעלות ידע קודם ולנסח השערה* 1. מראה/ה מחברת עם תווית מחיר 13 ₪ ושטר מצויר של 20 ₪. 2. אומר/ת: "קניתי מחברת ב־13 ₪ ונתתי 20 ₪." 3. שואל/ת: "נשער – כמה עודף אקבל?" ורושם/ת את ההשערות על הלוח. **התלמידים:** משערים/ות ומסבירים/ות איך חשבו. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "7 ₪". • תפיסה שגויה: "33" (מחברים 13 + 20) ← תגובת המורה: "אם נתתי 20, האם אפשר לקבל יותר מ־20 בחזרה לכיס? נבדוק."

2. התנסות **12 דק׳**	*להתנסות בנתינת עודף בקופה לפני ההגדרה* 1. מגדיר/ה תפקידים: קונה, קופאי/ת, בודק/ת על קו המספרים. 2. מדגים/ה קופאי/ת שנותן/נותנת עודף בהשלמה: ״13… ועוד 2 ₪ זה 15… ועוד 5 ₪ זה 20. העודף: 7 ₪.״ 3. נותן/נותנת מחירים: 13, 16, 12 ו־18 ₪, כולם בתשלום של 20 ₪. 4. שואל/ת את הבודק/ת: ״כמה קפיצות? כמה בסך הכול?״ **התלמידים:** משחקים/ות בקופה ומתחלפים/ות בתפקידים. · קופצים/ות על קו המספרים מהמחיר עד 20 וסופרים/ות את גודל הקפיצות. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: 16 ₪ → עודף 4 ₪ (16 → 20). • תפיסה שגויה: סופרים/ות את המספרים כולל נקודת ההתחלה (13, 14 … 20 = 8) ← תגובת המורה: ״אנחנו סופרים קפיצות, לא מספרים. עמדו על 13 וספרו כל קפיצה.״ **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • ״באילו מטבעות הכי קל לתת 7 ₪?״
3. המשגה **10 דק׳**	*להגדיר עודף ולהציג שתי דרכים לחשב אותו* 1. כותב/ת: עודף = מה ששילמתי פחות המחיר. 2. אני מדגים/ה: 20 − 13 = 7, ובהשלמה: 13 → 20 = 7. מסמן/ת את הקפיצות +2 ו־+5 על קו המספרים בלוח. 3. נעשה יחד: ״ספר ב־34 ₪, שילמנו 50 ₪.״ קפיצה ל־40 (+6), קפיצה ל־50 (+10). העודף: 16 ₪. 4. עכשיו לבד: ״משחק ב־27 ₪, שילמנו 50 ₪. כמה עודף?״ **התלמידים:** משרטטים/ות קפיצות על קו מספרים בלוח קטן. · פותרים/ות את התרגיל לבד ובודקים/ות בחיסור. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: 27 → 30 (+3) → 50 (+20). העודף: 23 ₪. • תפיסה שגויה: עוצרים/ות ב־30 ושוכחים/ות את הקפיצה ל־50 ← תגובת המורה: ״כמה שילמנו? עד לאן צריך להגיע?״ **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • השוואה: ״מה דומה ומה שונה בין חיסור לבין השלמה? באיזו דרך הקופאי/ת משתמש/ת, ולמה?״ • הכללה: ״למה כדאי לקפוץ קודם לעשרת השלמה?״
4. יישום – ביצועי הבנה **12 דק׳**	*ליישם חישוב עודף בהקשר חדש* 1. מפעיל/ה את משחק ״קופה ועודף״ במסך במשך כ־4 דקות. תלמידים/ות שונים/ות פותרים/ות, והכיתה בודקת. 2. מנחה את משימה 2 בדף העבודה ומזכיר/ה: ״קודם לעשרת, אחר כך לשטר.״ **התלמידים:** פותרים/ות במשחק. · פותרים/ות את משימה 2 בדף העבודה ומשרטטים/ות קו מספרים לפי הצורך. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: תשובות נכונות ב־3 קניות לפחות. • תפיסה שגויה: כותבים/ות את המחיר במקום העודף ← תגובת המורה: ״מה שמת בקופה? מה קיבלת בחזרה?״ **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • העברה: ״קיבלתי 5 ₪ עודף על 20 ₪. כמה עלה המוצר? איך ידעת?״

5. סגירת המעגל – הערכה וסיכום **6 דק׳**	*סיכום, ערך היושר ובדיקת המטרה המרכזית* 1. שואל/ת: "למה בודקים עודף?" 2. שואל/ת: "קיבלנו עודף גדול מדי. מה עושים?" ומכוון/ת לתשובה: משיבים את ההפרש לקופאי/ת – זה יושר. 3. מחלק/ת כרטיס יציאה. **התלמידים:** עונים/ות בסבב קצר. · ממלאים/ות כרטיס יציאה. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "כדי לא להפסיד כסף; ואם קיבלנו יותר – נותנים בחזרה, כי זה לא שלנו." **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • הערכה: "האם זה הוגן לשמור עודף שקיבלנו בטעות? למה?" **כרטיס יציאה:** א. קניתי עיפרון ב־6 ₪ ושילמתי 20 ₪. כמה עודף? ב. קניתי ספר ב־34 ₪ ושילמתי 50 ₪. כמה עודף? שרטטו קפיצות. • עונה נכון: 14 ₪ ו־16 ₪. • משרטט/ת קפיצות: קודם לעשרת, אחר כך לשטר. • בודק/ת את התשובה בחיסור או בחיבור. מי שטעה/טעתה ב־50 ₪: עבודה בקבוצה קטנה על קו המספרים 0–50 בפתיחת השיעור הבא. מי שהצליח/ה: משימת ההעשרה והמשך לפעילות הארנק בחדר ה־STEM.

התאמה לשונות

תמיכה	• עודף רק מ־10 ₪ ומ־20 ₪. • קו מספרים אישי שהקפיצות ל־10 ול־20 מסומנות בו מראש. • מטבעות מצוירים להנחה על הקפיצות. • משימה מפורקת: "עד העשרת – כמה? עד השטר – כמה? ביחד – כמה?"
ליבה	• עודף מ־20 ₪ ומ־50 ₪ במשימה 2.
העשרה	• למצוא שתי דרכים לתת עודף של 16 ₪ במטבעות ולנמק איזו דרך מהירה יותר. • לבנות שאלה הפוכה: "קיבלתי ___ עודף מ־50 ₪. כמה עלה המוצר?" ולפתור אותה.

מחוון

- מחשב/ת נכון עודף ב־3 קניות.
- משתמש/ת בהשלמה דרך העשרת.
- משווה בין חיסור להשלמה ומסביר/ה.
- מנמק/ת מדוע בודקים עודף ומדוע משיבים עודף מיותר.

רב-תחומיות

- מתמטיקה: חיסור כהשלמה, השלמה לעשרת וקו מספרים בתחום ה־50 – המיומנות המרכזית של השיעור.
- ערכים: יושר: דיון במקרה של עודף גדול מדי, ובו התלמידים/ות מנמקים/ות את ההחלטה.